

BESZÁMOLÓ

A MFMÉ 2017 (ÚJ FOLYAM 4) KÖTET MEGJELENTETÉSÉRŐL

A szegedi Móra Ferenc Múzeum 2014-ben indított, vegyes tematikájú évkönyv sorozatának 2017. évi., 4. kötete jelent meg 2018 elején. A kötet – már hagyományosnak mondhatóan – nagyobb részben a múzeumban dolgozó régészek, néprajzkutatók, történészek, irodalomtörténészek előző évben, azaz 2016-ban végzett munkájának eredményeit, részben az intézményhez kötődő és kutatásaikat a régióban folytató kutatók publikációit tartalmazza.

A kötet tematikája hagyományosan felöleli a klasszikus múzeumi diszciplínákat, a befejező részben pedig – évkönyv jellegének megfelelően – az intézmény berkeiben végzett munka jelentés-szerű összefoglalásait tartalmazza. (Ásatási beszámolók; a munkatársak éves bibliográfiája; a 2016-ban rendezett kiállítások ismertetése.) A 24 tanulmányból 6 régészeti, 7 történeti-helytörténeti, 4 néprajzi témakörben íródott, míg az irodalomtörténetet, a művészettörténetet, a természettudományt és a múzeumi kommunikációt egy-egy írás képviseli.

A kötet tematikus felépítése az előző három mintáját követi. A tanulmányok közlése előtt lehetőséget biztosítottunk a jelen és egykori kollégák köszöntésére, amely hagyományosan része a szegedi évkönyveknek. 2017-ben a 70 éves Szűcs Judit néprajzkutatót, a 60 éves Tóth István történészt és Fodor Ferenc néprajzkutatót méltatták pályatársai. Külön fejezetben kapott helyett a Tömörkény István (1866-1917) halálának 100. évfordulója alkalmából rendezett ünnepi fölolvasó ülés anyaga. A múzeum egykori igazgatója, neves író előtt Apró Ferenc helytörténész a Barlanglakók című színdarab születésének és bemutatásának körülményeit bemutató dolgozatával tiszteleg, Bíró-Balogh Tamás irodalomtörténész a Tömörkény-életmű irodalmi jelenlétével foglalkozik, Forgó Géza helytörténész pedig a Makón töltött évek emlékeit, emlékhelyeit veszi számba. Mindhárom írás méltó megemlékezés a nagy előd elődre.

A régészeti tanulmányok írói a legfiatalabb régész nemzedék tagjai közül kerültek ki. Keresztes Noémi szerzőtársaival a Tisza-vidéki gepidák és a dunántúli langobardok körében is megfigyelhető temetkezési szokásról értekezik, mely szerint nők mellé is helyeztek fegyvereket. A szerzők szerint ezeknek – főként jelentősen hiányos formájuk miatt – valós harci szerepe egyáltalán nem lehetett, inkább a vas mágikus szerepére utalhat a sírmelléklet. Litauszki Zoltán a dél-alföldi régió (Bács-Kiskun, Békés és Csongrád megye) középkori pecsétgyűrű anyagának összegzésével és elemzésével foglalkozik. Osváth Zsófia és szerzőtársai vaskori üveggyöngyök régészeti és archeometriai elemzését végezték el, gazdagon illusztrált tanulmányukban. Sztankovánszki Tibor a múzeum megbízásából a Szegedi Tudományegyetem Régészeti Tanszéke által 2011-ben végzett megelőző feltárásokon vett részt, Makótól ÉK-re az M43-as autópálya területén. Az Igási-járandó határrész két lelőhelyén (M43–32. lh. és M43–33. lh.) a munkálatok egy szarmata település és temető, valamint egy újkori település részletének feltárását eredményezték. A tanulmány a leletanyag leírását és értelmezését tárja elénk. Tóth Anikó cikke ismét az az M43-as út építését kísérő feltárások alkalmával felszínre hozott állatcsontok elemzésével foglalkozik, számos érdekes

adalékokat nyújtva a domesztikált fajok (szarvasmarha, ló, kutya) fizikai sajátosságairól. Walter Dorottya és társai egy Sándorfalva határában végzett ásatás során feltárt kerámialelet készítésének technológiai kérdéseit tárgyalja.

A történettudomány képviselői széles idősíkot tárgyalnak írásaikban. Máté Zolt műemlékvédelmi szakmérnök Szeged hódoltságkori temetőjének nyomára bukkant, kéziratot, 18. századi várostérképek segítségével. Kakucs Lajos, a temesvári múzeum korábbi munkatársa a bánsági, 18-19. századi fegyveres (katonai és egyesületi) alakulatok bemutatásának második, befejező részét közli, impozáns forrásmennyiség segítségével. Ábrahám Vera könyvtáros, a Szegedi Zsidó Hitközség irattárának rendezése során feltárt dokumentumok és egyéb forrásokra támaszkodó kutatások alapján az egykori, neológia felé hajló rabbi, Pillitz Dániel életútját és tevékenységét mutatja be. Tasiné Csúcs Ildikó könyvtáros (Szegedi Tudományegyetem, Klebelsberg Könyvtár) Szent-Györgyi Albert sajátos viszonyát tárja fel a szovjethatalomhoz. (A cikk apropója, hogy a tudós 80 éve kapott Nobel-díjat a C-vitamin felfedezéséért.) Medgyesi Konstantin a koalíciós évek demokráciavitáit elemzi, Bibó István gondolatait helyezve fókuszba. Fári Irén történész a 20. század első felében és közepén működő szegedi fotográfusok almanachját készítette el, folytatva elődje, T. Knotik Márta 19. századi összefoglalását. Bányai Gitta helytörténeti író egy elfeledett szegedi fürdő, az egykor igen korszerű vízkúrát alkalmazó Wagner-fürdő építésének és működésének történetét mutatja be, elsősorban sajtóforrásokra hivatkozva.

Az irodalomtörténetet Medgyesi Konstantin, Krassói-Kovács Anikó és Vészits Andrea írása képviseli, akik részletesen és intuitívan mutatják be a beteg, idősödő Móra Ferenc és Kalmár Ilona levelezését, titkos szerelmét.

A néprajztudomány köréből Mód László hiánypótló és példamutatóan alapos tanulmánya a szentesi fekete kerámia készítésének 19-20. századi történetét és nagy mestereit mutatja be. Szűcs Judit a jelenkutatás eszközeivel elemzi a csongrádi élelmiszerpiac működését. Glässerné nagyillés Anikó a két világháború közötti vallásos egyesületek nevelő tevékenységének sajátos aspektusával: a betegség és a halál elfogadtatásának és feldolgozásának módszereivel foglalkozik egy szegedi iskola példája alapján. Vukov Anikó folytatja a Néprajzi adattárban őrzött népi gyógyászati adatok rendszerezett bemutatását.

Nátyi Róbert művészettörténész is sajátosan szegedi témával foglalkozik: a Szeged-alsóvárosi templom kegyképének, a Napbaöltözött Asszony Mária-ábrázolásának sajátos ikonográfiai előképeivel.

A természettudományt Almási Éva dolgozata képviseli, a múzeum gyűjteményének herpetológiai anyagát rendszerezte és adatolta, különleges szaktudással.

Végül nem hiányozhat az évkönyvből a 2016. év blockbooster-kiállításának, a Pompeji pusztulását bemutató, nemzetközi összefogással megrendezett tárlatnak a kommunikációs és látogatottsági aspektusait elemző bemutatása, amely Hegedűs Anita tollából származik.

A kötetben szereplő tanulmányokat az adott területek elismert szaktekintélyeivel lektoráltattuk.

A kötet 424 oldal terjedelemben, 200 példányban jelent meg.

Támogatásukat hálásan köszönjük!

Szeged, 2017. április 3.

dr. Bárkányi Ildikó

szerkesztő